

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem
exponens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. IV. Ex quibus causis Donatio inter vivos revocari possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](#)

tem testandi admunt *l. 15. C. de Paſt.* quod non fit per donationem, sicut nec per arrogationem, Religionis professionem, quæ permittuntur à jure, et si consequenter testamenti factio amittatur.

27 Sub donatione omnium bonorum, an quoque bona futura veniant, quæritur? Probabilius negatur, quia donatio est stricti juris, ideoque in donatione omnium bonorum, non veniunt futura, nisi eorum specialis mentio facta fuerit. Et licet contrarium in *pignore* obtineat, ut bona tam praesentia quam futura in hypotheca generali censeantur oppignorata, idipsum tamen jure singulari receptum est. *l. ult. C. quæ res pign.* unde ad consequentiam trahi non debet. Præterea in donatione omnium bonorum majus vertitur donatoris periculum, quam in hypotheca, nam solutione debiti omnia bona liberantur, donatio vero irrevocabilis est.

28 De jure Donatarii id juris est, quod habeat sibi obligatum donatorem ad

rem donatam tradendam, quo nomine datur ei, ejusque hæredibus *condictio ex lege*, nimis *l. 35. §. ult. C. b. tit.* contra donantem, & ejus hæredes, ut præstetur, quod promissum est. Ad hoc autem, ut efficaciter donantem convenire valeat, donatio debuit fuisse acceptata *l. 55. ff. de O. & A.* unde, si donatio facta sit absenti, ante acceptationem donatarii vel per se, vel per alium mandato instructum, nec dominium acquiritur, nec ulla obligatio vel naturalis, vel civilis oritur. *l. 10. & 19. §. 2. ff. b. t.* Aliud quippe est *donare*, aliud *promittere*, aliud *polliceri* strictè loquendo. *Promissio* enim fit ordinariè ad preces alterius, *Pollicitatio* sponte ac ultro, *Donatio*, cum res traditur, aut saltem verbalis oblatio acceptatur. Peculiare id est in Ecclesia, cui etiam ignoranti, & absenti donari potest, eo effectu, ut dominium rei donatae ipso jure ocyus in eam transeat, quia DEO similis donatio fieri censetur, qui statim acceptat. Vid. *l. 23. C. de SS. Eccles.*

§. IV.

Ex quibus causis Donatio inter vivos revocari possit?

S U M M A R I A.

29. *Ex quinque causis donatio revocari potest.* 30. *Circa ultimam causam dicimus, hoc non procedere in donatione Ecclesie facta.* 31. *An donatio ex hoc capite, quod donatarius alimenta neget donatori egestate presso, revocari posse?* negativè respondemus. 32. *Donatio remuneratoria ob insperatam natiuitatem liberorum non revocatur.* 33. *Sicut nec donatio Ecclesie facta.* 34. *Extra hos casus liberi postea nati dant locum revocandæ donationi.* 35. *Ad l. ult. C. de revoc. donat. respondetur.* 36. *Donatio etiam revocatur, si fuerit inofficiosa.* 37. *Solvitur oppositio.* 38. *Regulariter donatio ab hærede donatoris revocari nequit.*

²⁹ **Q**uanquam donatio legitimè facta ne quidem rei scripto Principis revocari possit l. 5. C. de revocand. donat. quinque tamen causæ in cap. fin. b. t. § l. fin. C. de revoc. donat. proditæ sunt, quibus res donata, siquidem tradita fuit, repeti, aut donatarius pertens per exceptionem repellere potest. Sunt autem quatuor causæ ingratitudinis. I. Si donatarius graves, & atroces injurias in donantem effundat. II. Simanus impias donatori inferat. III. Si grave damnum in patrimonio donatoris causaverit. IV. Si ejus vitæ insidias struxerit, quibus in cit. l. ult. C. de revoc. donat. V. Additur causa, si scilicet donatarius modo, vel oneri adjecto non satisfecerit, ut tune quoque revocari possit donatio, si scilicet fuerit ³⁰ privata, non item, si facta Ecclesiæ sit, quæ propter modum non impletum neutquam revocari potest, sed tunc ad impletionem modi duntaxat agitur, ratio est, quod talis donatio principaliter causâ pietatis in DEUM facta præsumatur, non verò propter onus adjectum, & ideo cessante hujus præstatione manet tamen adhuc pia donatoris affectio, propter quam ad impletionem modi tantum, non verò donationis revocationem agitur. Quòd si verò clausula commissi per expressum apposita fuerit, ut scilicet modo non adimplete res donata repetatur, & donatori, vel alteri, quem ille nominaverit, applicetur, vallebit revocatio. cap. 6. §. un. b. t. cap. 4. de condit. apposit. l. 2. C. de condit. ob caus. potest enim quilibet legem rei suæ in contrahendo dicere, quam voluerit. l. 48. ff. de Part. l. 10. C. eod. l. 3. C. de contrah. empt.

³¹ Addunt aliqui AA. quintam ingra-

titudinis causam, ex qua donationem revocari posse autumant, si scilicet donatarius donatori egestate laboranti alimenta negaverit, quia videtur eadem constitutionis Justinianeæ ratio tam in hac, quam in reliquis ibidem enumeratis ingratitudinis speciebus militare. Et ita sentiunt Panormit. ad cap. ult. b. t. num. 3. Jul. Clar. quest. 43. V. quid ergo. Sed melius negant Molina disp. 281. num. 8. Zoëf. in Decret. ad b. t. num. 12. § in ff. num. 90. § seq. secundum quos lex penalis (qualis est hæc lex donationis revocatoria) etiam ob paritatem, aut majoritatem rationis extendenda non est ad casus non expressos, id quod Perez ad b. t. C. num. 8. pulchra instantia confirmat ex tit. 26. §. licet feud. 2. ubi, si vasallus captum dominum pecunia data liberare posset, sed omittit, propter hoc tanquam omissionem, non verò commissionem facti injuriosi feudo privari non potest; atque etiam hic per d. l. fin. factum injuriosum ingrati donatarii requiritur, ergo propter solam omissionem præstationis alimentorum re donata privari non debet. Unde cùm jura tantum eo casu succurrant donatori agenti, quo is à donatario convenitur, ut res donatas tradat l. 30. ff. de re jud. ut scilicet ultra, quam facere possit, non teneatur, ideo donatori consilium suggerit Stryckius de cautel. contract. sedl. 3. cap. 9. §. 8. ut donator, antequam rem tradat, per speciale pactum sibi in casu supervenientis inopiae reservet alimenta ex bonis donatis, quamvis alii sint, qui talem donatarium officio judicis ad præstanta alimenta cogendum esse asserant.

Rursus queritur, an ob insperatam

na-

nativitatem liberorum donatio antecedenter à patre facta revocari possit? irrevocabilem dicit Fachinæus lib. 3. cap. 89. donationem remuneratoriam quia talis donatio, cùm non nudæ liberalitatis exercendæ gratiâ, sed intuitu meritorum fiat, donatio propriè talis dici non videtur l. 19. §. 1. ff. de *Donat.* atque adeo odiosa cit. l. ult. C. de *revoc. donat.* constitutio ad eam extendi non debet.

33 Similiter alii excipiunt donationem Ecclesiæ, vel alteri causæ piæ factam. Panormit. ad cap. ult. b. t. num. 5. Clar. quæst. 23. n. 2. Ecclesia enim vel locus pius pro filio habetur, & quod huic donatur, DEO, ac pro salute animæ donatum censetur, & ideo æquè favorabilis censetur, ac causa filiorum. Auth. si qua mulier C. de SS. Eccles. Accedit, quod l. 8. C. de revoc. donat. tanquam Civilis Ecclesiæ ob defectum jurisdictionis ligare non potuerit. Et hæc quidem de rigore juris fortassis ita se habent, de æquitate tamen, & obligatione honestatis talem donationem, natis postea liberis, revocari posse tenent Molina, Lessius, Layman lib. 3. tract. 4. cap. 12. n. 20. & alii communiter per cap. ult. C. 17. Q. 4. ob causam verò ingratitudinis à Prælato commissa donatio Ecclesiæ facta revocari nequit, quia talis donatio DEO facta censetur, qui nunquam est ingratus, & alias vulgatum in jure, quod Prælati delictum in Ecclesiam redundare non debat. Clar. quæst. 21. num. 5. Zoës. hic num. 97. ubi ita limitat, ut, si fructus rei donatæ ad mensam Prælati spectarent, eosdem ad tempus vitæ revocari posse.

34 Extra hos casus igitur queritur.

An ab eo donatio magnæ quantitatis revocari possit, qui postea liberos suscepit? id equidem de Patrono in libertos liberali in l. 8. C. de revoc. donat. ita statutum est, ut is in casum nascientium postea liberorum donationem revocare possit. An verò hæc constitutio ad quoscumque alios parentes spectet, ut, si quidpiam extraneo donent, susceptis postea liberis rem donatam repetere valeant, non una omnium est sententia. Communior tamen hanc extensionem sustinet, ut videre est apud Tiraquell. ad d. l. 8. C. de revocand. donat. in *Præfat.* Fachin. lib. 3. cap. 85. Mynsing. cent. 5. observ. 63. § 64. moventur hoc arguento quod ratio d. l. æque in uno ac altero casu militet, nempe tacita, ac præsumpta donatoris voluntas, qui sub illa tantum conditione donatæ censetur, si liberi non nascantur, quia utique verisimile non est, parentem liberis propriis antelaturum fuisse extraneum, si eos sibi nascituros putasset arg. l. 30. C. de fideicom. præfertim cùm etiam aliæ Pater, & Patronus in jure æquiparentur. l. 1. § 2. ff. si quis à parent. manumiss.

Videri quidem posset, quod cit. l. 8. 35 dispositio vel ideo ad parentes extendi nequeat, quod ipsa d. l. per subsequentem l. 10. C. de revocand. Donat. revocata fuisse censeatur, cùm ibi Justinianus omnes donationes semel legitimè factas illibatas & inconcussas sustineri velit. Generaliter fancimus (sunt verba L.) omnes donationes lege confessas, firmas illibatasque manere, si non donationis acceptor ingratus circa donatorem inventatur. Verum ad hunc, & similes textus generales dicimus, quod leges particulares anterius latas, si quadam

O o 2

dam peculiari æquitate nitantur, non censeantur corrigere aut abolere, nisi singillatim exprimant, sed ibi illa juris maxima locum inveniat, quod in generali concessione, & constitutione non veniant ea, quæ speciali mentione sunt digna. Esse autem ejusmodi leges, quæ se ex speciali æquitate commendant, si agatur de earum cassatione, speciali mentione dignas, vel ex eo patet, quod ipsi legislatores in omnibus rebus præ jure stricto præcipuam justitiam, æquitatisque velint haberi rationem l. 8. C. de jud.

36 Donatio etiam revocari potest, si fuerit *inofficioſa*, hoc est, si legitima liberis salva non sit. t.t. C. de *inoffic. donat.* Non solum autem liberis contra parentes, sed & parentibus contra liberos inofficiosè donantes jus hoc revocationis competit. l. 4. C. de *inoffic. donat.* quia hæc querela ad modum querelæ inofficiosè testamenti introducta est l. ult. C. eod. quæ pariter competit parentibus l. 15. ff. de *inoffic. testam.* Imò & fratri *Germano* l. 4. & ult. C. de *inoffic. donat.* cui, si persona turpis instituta fuerit, querela inofficiosè testamenti competit l. 27. ff. de *inoffic. testam.* ut proinde & similis donatio resolvenda sit, non quidem in totum, sed pro parte legitime, ut constat ex l. 2. 5. & 8. C. de *inoffic. donat.* Fachin. lib. 6. cap. 84. Gail. lib. 2. obſerv. 38. num. 15. & obſerv. 116. n. 4.

37 Obstare videtur l. 87. §. 3. ff. de *legat.* 2. ubi avia habens duos nepotes uni omnia sua bona donavit, & ibi dicitur, alterum nepotem posse revocare donationem pro *semifße*: ergo non tantum usque ad *legitimam* prædicta

revocatio fieri poterit. Resp. in hoc textu semissim non pro dimidia parte hæreditatis sumi, sed pro dimidia quartæ partis debitæ, quæ querelam inofficiosè excludit arg. l. 7. C. de *inoffic. donat.* ubi idem casus firmatur, nisi quod hic sit filius, ibi nepos. Vid. Tulden. ad tit. C. de *inoffic. donat.* num. 3.

Et hæc de causis, per quas donatio 38 à donatore revocari potest, non verò ejus hærede, quia jus donatori tantum competit, & cum defuncto exspicit, quippe, qui per suam taciturnitatem injuriam illam remisisse censemur, cap. fin. b. t. l. 1. C. de *revocand. donat.* nisi prius lis cum defuncto contestata fuerit. l. 13. ff. de *injur.* vel donarius dolosè judicium contra se instiuit impediverit, aut donator ingratitudinem ignoraverit, id quod insinuare videtur textus in d. cap. ult. in verbo tacuit, ut notat Panormit. vel morte præventus, aut aliter impeditus, revocare non potuerit, cùm vellet. Panorm. ibid. num. 7. contra Zoësum num. 104. qui, quod hæc actio revocatoria oritur ex delicto, negat hæredibus, vel contra hæredes dari ante *litem contestatam* d. l. 13. ff. de *injur.* & l. 10. §. fin. ff. si quis caution. in *jud.* Haunold. verò tract. 9. cap. 2. num. 263. in præfatis casibus hæredi quidem donatoris, non verò contra hæredem donatarii actionem istam revocatoriam dari concludit, quia videlicet argumentum à contrario sensu ex taciturnitate donatoris desumptum tantum procedit quoad hæredes donatoris, non verò donatarii. d. l. 13. ff. de *injur.* & §. 2. Inst. de *perpet.* & temp. ait. licet n. 264. teneat, etiam hæredem donatoris revocare posse illo

ca-

casu, quo donatarius primū post mortem donatoris ingratitudinem in eundem commississet, infamando v.g. aut gravamini imposito non satisfaciendo.

§. V.

Donatio mortis causā peculiariter expenditur.

S U M M A R I A.

39. *Donatio mortis causa describitur.* 40. *Potest incipere vel à traditione, vel à promissione, & quid inter utrumque modum interficit?* 41. *Donatio mortis causā in quibus conveniat cum legato?* 42. *In quibus disconveniat?* 43. *Qui mortis causā donare valeant?* 44. *Probabiliter talis donatio inter coniuges valet.* 45. *Tribus potissimum modis revocatur.*

Donatio mortis causa (quam materialm hodiecum in viridi obseruantia esse, & requisita à jure civili in ejusmodi donationibus præscripta strictè adhuc observari testatur Stryck. in *us. mod. ad tit. de Donat. mort. caus. f. 1.*) dicitur illa, quæ sit ob suspicionem mortis imminentis, licet donator adhuc firmæ sit valetudinis l. 3. & seqq. ff. *de mort. caus. donat. princ. Inst. b. t.* ideo donator clarè exprimere debet, quod mortis causā donet, alias licet agrotus & in extremis constitutus donet, donatio potius inter vivos facta fuisse præsumeretur l. 42. f. d. t. ubi talis non tam mortis causā, quam moriens donasse dicitur. Debet autem mortis mentio fieri in ipsis verbis *dispositivis*, & quidem vel cogitatione mortis in genere, hoc est; quando quis nullo præsentis periculi metu, sed sola cogitatione mortalitatis, sive mortis aliquando futuræ donat, & hæc donatio non exspirat, dum donans in eadem voluntate perseverat, nisi forte donatarius ante donatorem expiret. l. 19. ff. *de R.C.* vel sit mortis cogitatione in specie cùm quis imminente periculo mortis com-

motus v.g. in navigatione superanda aut bello ineundo &c. unde huc pertinent illæ donationis formulæ: *dono tibi cùm moriar, vel dono tibi, si in hoc periculo peream, vel in hoc morbo succumbam.* Stryck. cit. tit. §. 2. Potest donatio hæc (uti aliae) in-40 cipere vel à traditione, vel à promissione, & siquidem fiat traditio, rei donatae dominium mox transit in donarium, sed revocabiliter l. 29. ff. *de mort. caus. donat.* quando verò donatio ista incipit à promissione, tunc, quamdiu traditio non accedit, ne quidem revocabile dominium transfertur.

Donatio mortis causā in multis con-42 venit cum *legato*, & rursus in multis ab eodem discrepat. Convenit I. quod sicut legatum morte testatoris confirmatur ita hæc donatio post mortem primum donatoris suum effectum fortitur. l. 23. ff. *de mort. caus. donat. l. 37.* & l. fin. C. eod. ita, ut sicut rei legatae dominium post mortem testatoris ipso jure sine traditione ad legatarium transit l. 80. ff. *de legat. 2.* sic & donatae. Covarruv. in rubr. *de testam. part. 3. num. 16.* si tamen acceptatio ante mor- tem